

Hela vägen till noll - i Sverige, EU och världen

KLIMATKOMMITTÉNS RAPPORT

Antagen av landsmötet 2023

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
Europa: EU leder världens klimatomställning	5
Ren energi: Klimatkrisen är en energikris	8
Elektrifiering av varutransporter: En rak väg till netto noll utsläpp	10
Elektrifieringen av persontransporter: Framtiden är flexibel och fossilfri	11
Industrins omställning: Sverige ska ha en stark, fossilfri industri	11
Skogen: Frihet och ansvar	13

Klimatfrågan är en av vår generations ödesfrågor. Den kan bara lösas genom en bättre och grönare morgondag: i varje land, runtom i världen. Omätliga värden ligger i vågskålen. Effekterna av klimatförändringarna riskerar att inskränka friheten för oss alla, på hela planeten. Just för att vi delar samma planet är klimatet också globalt till sin natur. Det spelar ingen roll var i världen utsläppen sker, effekterna slår mot alla länder, regioner och kontinenter.

Globalt ökar utsläppen av koldioxid. En viss minskning kunnat noteras på grund av Coronapandemin, men totalt har de årliga utsläppen i världen fördubblats sedan 1970. Utsläppsökningarna sker framför allt i folkrika länder som lämnar fattigdom bakom sig så som Indien och utsläppsledaren Kina. EU-länderna har tvärtom minskat sina årliga utsläpp med cirka 25 procent under samma tidsperiod.

Ända sedan början av 1980-talet, när kärnkraften började byggas ut, har Sverige haft lägre utsläpp per capita än jämförbara länder. Och sedan dess har våra utsläpp fortsatt minska. Sedan 1990 har utsläppen minskat med nästan 40 procent och vår BNP vuxit med 90 procent. De genomsnittliga utsläppen av växthusgaser i världen år 2021 var 4,6 ton per capita medan de i EU var 6,3 ton per capita. I Kina var de 8,7 ton per capita, medan de i Sverige var 3,8 ton per capita *.

Tre konstateranden lägger grunden för Liberalernas klimatpolitik.

För det första att en global fråga kräver globala svar. Därför krävs internationellt samarbete, kunskapsutbyte och frihandel för en framgångsrik omställning. Och utan engagemang från jättar som USA, Kina, Indien och Brasilien klarar vi inte denna globala utmaning.

För det andra är teknikutveckling och massiv ökad användning av klimatneutral el en förutsättning för att energisystemen, i Sverige och alla andra länder, ska kunna fasa ut det fossila, såväl bränslen som insatsvaror.

För det tredje är omställningen en möjlighet för framtiden, men den är inte gratis. Klimatomställningen kan bara lyckas om den sker i en ekonomi som växer. Köksbordslegitimitet är en nyckelförutsättning i klimatpolitiken för oss liberaler - det för att stabila och växande hushållsekonomier är en förutsättning för ett framgångsrikt klimatarbete.

Sverige har under lång tid gått före såväl politiskt som praktiskt. Vi har drivit på EU att prioritera klimatfrågan högre samtidigt som vi vidtagit åtgärder nationellt som drivit på omställningen. Det nya EU-regelverket på klimatområdet, Fit for 55, som förhandlats i mål under det svenska ordförandeskapet under ledning av vår liberala klimat- och miljöminister innebär bland annat att det europeiska systemet för utsläppshandel (EU ETS) har breddats och blivit mer ambitiöst. Alla länder, inklusive Sverige, har därtill fått nya åtaganden inför 2030 i de delar som inte ingår i utsläppshandeln (ESR).

Att EU nu agerat så kraftfullt mot klimatkrisen innebär två saker. För det första att Sveriges nationella rådighet över klimatpolitiken har minskat, klimatpolitiken kommer i större utsträckning än i dag att regleras på EU-nivå. För det andra att EU nu kan driva stora

utsläppsländer framför sig med större kraft. Sällan har nyttan med det europeiska samarbetet varit tydligare.

Vår nationella politik behöver därför i högre grad fokusera på att skapa förutsättningar för omställningen i vårt land och i realiteten i vårt näringsliv. För att ta vara på möjligheten behövs politik som säkerställer att de fossildrivna tekniker vi idag använder för att generera välstånd, faktiskt ersätts med klimatneutrala alternativ. Svenska företag har goda förutsättningar att exportera både tekniska lösningar som genomför klimatomställningen och produkter som är hållbart producerade. Och som genererar välstånd till vårt land.

Men bara om politikerna bidrar med goda förutsättningar. För vi har höga ambitioner - utsläppen av växthusgaser ska hela vägen till noll. EU har satt upp målet om netto noll utsläpp 2050. I Sverige har vi antagit målet att nå netto noll utsläpp 2045 och därefter negativa utsläpp. För att så snabbt som möjligt minska utsläppen och för att de ska nå hela vägen till netto noll behöver insatser göras där vi får mest utsläppsminskningar per krona samtidigt som insatserna sammantaget tar oss hela vägen.

Liberalerna har en stark tro på människans förmåga. Framväxten och spridningen av ny teknik och nya idéer behöver uppmuntras. Den välmående marknadsekonomi är vårt viktigaste verktyg för att genomföra omställningen och för att hushålla med våra resurser. En värld med växande ekonomier och välfärd, samtidigt som klimatförändringarna har stoppats, är inom räckhåll.

Europa: EU leder världens klimatomställning

EU är inte bara ett av världens mest lyckade fredsprojekt, unionen har också tagit stora steg mot att ställa om kontinenten till en hållbar ekonomi. Den sittande kommissionen har lanserat "den gröna given" inom vilken nödvändiga och djärva reformer på såväl klimat- som miljöområdet ryms. Med 'den gröna given' är vägen till Europas klimatneutralitet utstakad.

Sverige är ett omställningens föregångsland, och kan med EU:s hjälp bli ännu mer konkurrenskraftigt. Det är genom EU som svensk klimat- och miljöpolitik kan få ett storskaligt genomslag. Som en ekonomisk stormakt och tongivande handelspartner har EU också möjligheten att bidra till en hållbar utveckling i hela världen. Därför föreslår Liberalerna:

- **EU ska driva fram klimatomställning i hela världen**

Låt länder utanför EU ansluta sig till utsläppshandelssystemet: EU:s system för handel med utsläppsrätter är ett effektivt sätt att sänka unionens utsläpp. Nyligen har systemet utvidgats ytterligare, och det innefattar nu även sjöfarten, bostäder och sjöfarten samt en mekanism för koldioxidjustering vid unionens gränser och en social klimatfond som syftar till att hjälpa de fattigare medlemsstaterna att ställa om. Nu är det dags att öppna upp systemet för EU:s handelspartners. Genom att vidga handeln utanför unionens gränser kan EU bidra till minskade utsläpp i stora delar av världen. För företagen som agerar på en gemensam utsläppsmarknad blir det lättare att planera och gå i takt med klimatomställningen.

Vässa kraven på miljö- och klimatåtgärder i EU:s handelsavtal: EU:s handelspolitik är ett oumbärligt verktyg för att påverka andra länder i klimatarbetet. Därför bör unionen ställa ännu högre krav vad gäller miljö- och klimatåtgärder i handelsavtal som förhandlas med tredjeländer. På så sätt får EU andra länder att minska sina utsläpp och värna naturvärden i sina närområden.

- **Reformera EU:s syn på jordbrukets miljöfrågor**

Liberalisera EU:s regler för genmodifierade grödor: Modern teknik med genmodifierade grödor skapar nya möjligheter att anpassa jordbruket till klimatförändringarna samtidigt som effektiviteten i jordbruket kan höjas och användningen av miljöskadliga bekämpningsmedel kan minskas. Dagens regler är alldeles för restriktiva. Klok användning av genmodifierade grödor skulle kunna minska markanvändningen och kemikalieanvändningen inom jordbruket samtidigt som skördarna ökar. Att utnyttja GMO-teknik är ett måste för att spara på jordens resurser och för att stärka jordbrukets motståndskraft mot klimatförändringarnas konsekvenser.

Reformera det ekologiska jordbruket: Produktiviteten i det ekologiska jordbruket behöver öka. Dagens ekologiska jordbruk innebär att större ytor än nödvändigt tas i bruk för att föda Europa. Det ger stor klimatpåverkan och ökar trycket mot ekosystemen i hela världen.

Tillåt utveckling av bättre växtskyddsmedel: EU:s regelverk behöver ändras så att det blir möjligt att bedriva forskning kring växtskyddsmedel. Mer träffsäkra växtskyddsmedel behöver utvecklas, växtskyddsmedel som gör det de ska och sedan snabbt bryts ner.

- **EU-system för redovisning, målsättning och finansiering av koldioxidinfångning**

För att bromsa, stoppa och vända den globala uppvärmningen bör EU sätta upp konkreta mål för koldioxidinfångning, och ansvar bör fördelas på medlemsstaterna. Liberalerna föreslår att 200 miljoner ton koldioxid fångas in och lagras senast 2035.

Senast 2045 ska EU ha kapacitet att fånga in och lagra minst 1000 miljoner ton koldioxid årligen. Sverige har goda förutsättningar att bidra till koldioxidinfångningen, och bör ta på sig ansvaret för 50 miljoner ton infångad koldioxid till och med år 2035.

Det behövs en separat bokföringsmekanism på EU-nivån för negativa utsläpp.

- **Inför klimatfotavtrycksmärkning på alla sålda varor**

Konsumtionsbeteenden har stor påverkan på klimatet, och förändrade konsumtionsbeteenden är en viktig del av klimatomställningen. Alla produkter som säljs på den europeiska marknaden bör märkas med information om sitt klimatfotavtryck. Det kommer att göra det lättare för konsumenter att välja klimatvänligare alternativ, och det kommer att ge ytterligare incitament till företagen att göra sin verksamhet klimatneutral.

Klimatfotavtrycksmärkning kommer att bli ett viktigt verktyg för att nå de utsläpp som europeiska konsumenter orsakar utanför unionen.

- **Klimatbeskatta import av fossil plast till EU**

Tillverkning av plast från råolja släpper ut stora mängder koldioxid. Tillverkning som sker inom EU:s gränser omfattas av EU:s klimatpolitik och kommer att genomgå klimatomställning. För att inte tillverkningen ska drivas ut ur EU till länder där växthusgasutsläpp inte är lika strikt kontrollerade, bör plast och andra petrokemiska produkter införlivas i EU:s gränsjusteringsmekanism CBAM. I praktiken innebär det att den som importerar klimatskadlig plast till EU betalar för sina klimatgasutsläpp vid EU:s gräns. Tillverkare som kan visa att de har låga utsläpp betalar mindre än de som gör stora utsläpp. Att införliva plast och andra petrokemiska produkter i CBAM kommer att styra plastindustrin mot hållbar teknik som utökad återvinning och att plast tillverkas av biomassa eller infångad koldioxid istället för av olja och fossilgas.

- **Fasa ut alla klimatskadliga subventioner i EU och Sverige**

Via G7-gruppen, där EU deltar, har unionen åtagit sig att avveckla ineffektiva fossila bränslesubventioner före 2025. EU ingår även i G20- gruppen inom vilken man sedan 2009 årligen uppmanat medlemmarna att avveckla samtliga fossila subventioner. Sverige har via EU-medlemskapet, och Parisavtalet en skyldighet att agera. En avveckling är inte lätt, och har efter Rysslands anfallskrig mot Ukraina blivit än svårare. Utfasningen måste ske med hänsyn till livsmedelsproduktion och hushållsekonomi, men det enda långsiktigt hållbara, såväl för ekonomin som klimatet, är en avveckling. Subventioner är skadliga för ekonomin. Subventioner till fossila bränslen motverkar dessutom klimatarbetet. Sverige

är det i första hand drivmedelssubventionerna till jord- och skogsbruket som behöver fasas ut. Det kan finnas skäl att stödja jordbruket, men det ska inte göras baserat på hur mycket fossila bränslen som förbrukas. Stöden ska på sikt ändras så att all användning av fossila bränslen i Sverige beskattas lika.

EU-finansiering ska inte gå till användning av fossila bränslen. Trots utfästelser och överenskommelser om att sluta subventionera användningen av fossila bränslen är det fortfarande möjligt att få EU-finansiering för projekt för till exempel industriell användning av naturgas.

- **Förläng reklamationsrätten för elektronik till tre år**

I hela EU gäller i dag en generell lägsta reklamationsrätt på två år. Inom den perioden har en kund rätt att reklamera en vara som gått sönder genom normalt bruk. Den som saluför produkter på EU:s inre marknad kan inte förvänta sig att göra stora vinster på att sälja slit- och släng-produkter som går sönder inom två år. Liberalerna föreslår att reklamationsrätten utökas till tre år för elektronikprodukter. Detta kommer att driva upp inköpspriset på vissa produkter, men det kommer att minska behovet att köpa nytt, och framför allt belastningen på miljön.

Ren energi: Klimatkrisen är en energikris

Sverige har en lång och stolt historia av att utveckla och använda ren, fossilfri energi. Det har tjänat oss väl som en konkurrensfördel internationellt och möjliggjort en stark, och med internationella mått mätt, grön industri. Den enda framkomliga vägen till en framgångsrik klimatomställning förutsätter stora mängder fossilfri elektricitet.

Omställningen av transportsektorn innebär till stor del att bränsletankar byts mot batterier. Vad gäller industrin finns redan tekniska lösningar för storskalig produktion av fossilfritt stål, fossilfritt flygbränsle, fossilfri konstgödsel med mera, men gemensamt för dessa tillverkningsprocesser är att de kräver stora mängder elektricitet. Detsamma gäller processer för koldioxidinfångning och lagring. Det är också viktigt att hushållen har tillgång till fossilfri el till ett rimligt pris.

Tillgången på energi är en förutsättning för god livskvalitet och hög levnadsstandard. Energin måste hushållas med, men Liberalernas ståndpunkt är inte att energianvändningen ska begränsas, utan att den fossilfria energiproduktionen ska utökas kraftigt.

För att klara klimatomställningen och säkra vår välfärdsekonomi behövs en fördubbling av elproduktionen. Det motsvarar ett tiotal kärnkraftsreaktorer eller tjugo tusen vindkraftverk (i Sverige finns i dag sex kärnkraftsreaktorer och fem tusen vindkraftverk). Med andra ord behövs all fossilfri elproduktion som kan tas fram, och det är inte realistiskt att utesluta något kraftslag utan mycket goda skäl. Mot bakgrund av detta bör hushållens förmåga att producera el bör bejakas.

Därför föreslår Liberalerna:

- **Strategi för att hjälpa privatpersoner att ställa om energianvändning**

Solel: Att installera solceller på taket på villan, sommarstugan eller bostadsrättsföreningens tak bör vara en självklarhet. Det ska vara både enkelt och lönsamt. Såväl skatte- som bygglovshinder som finns kvar måste undanröjas. Gränsen för skatteundantag ligger sedan sommaren 2021 på 500 kW, men den bör slopas helt för att ge svenska solelproducenter samma förutsättningar som i resten av Europa. Endast 1 procent av Sveriges totala elförbrukning kommer från solceller. Det finns potential att öka andelen på ett kostnadseffektivt sätt och på ett sätt som stärker kraftsystemet. Framförallt är det större anläggningar som skulle göra nytta.

Förutsättningarna för solelsparker behöver förtydligas: Energimyndigheten behöver få uppdraget att i samråd med Svenska Kraftnät och Jordbruksverket ta fram riktlinjer för solcellsparker.

- **Sänk elskatten:**

Elanvändning i hushåll och stora delar av servicesektorn straffbeskattas kraftigt i Sverige trots att den i det närmaste varit fossilfri sedan kärnkraftens utbyggnad i början av 1980-talet. Som princip bör vi inte punktbeskatta el, särskilt inte i ett läge där takten i elektrifieringen behöver öka för att vi ska klara klimatomställningen. Liberalerna föreslår i ett första steg en sänkt elskatt med 6,25 öre/kWh inklusive moms, vilket innebär en

skattesänkning på 4 miljarder kronor. Utöver det att den årliga uppräknings av skatten stoppas. Under mandatperioden vill vi fortsätta sänka skatten med målet att så snart som möjligt nå EU:s lägstanivå 0,6 öre/kWh plus moms, vilket är den nivå som industrin betalar. Det är en skattesänkning på cirka 26 miljarder kronor. Det skulle göra stor skillnad för hushållen och ge privatpersoner möjlighet att på allvar styra sin elförbrukning på ett sätt som gör att systemet utnyttjas optimalt. Det finns ingen logik i att staten genom skattesystemet diskriminerar mellan olika elanvändare. Det finns heller ingen logik i att kraftigt punktbeskatta fossilfri el i ett läge där vi snabbt behöver ställa om till just el.

Elektrifiering av varutransporter: En rak väg till netto noll utsläpp

En tredjedel av Sveriges utsläpp kommer från transportsektorn. Studier utförda vid svenska myndigheter visar att huvudspåret bör vara, att varje transportslags klimatomställning genomförs var för sig. I dagsläget rullar endast ett par hundra batteridrivna lastbilar på svenska vägar. De utgör en mycket liten andel av den svenska lastbilsflottan, men de visar på potentialen. Många fler batteridrivna lastbilar måste tas i drift för att transportsektorns klimatomställning ska kunna genomföras. En snabb teknikutveckling sker, med förbättrade och mer kostnadseffektiva batterier, snabbare laddning och även utveckling av elvägar för att ladda batterierna medan fordonet är i rörelse. Inköpspriset för batteridrivna lastbilar är fortfarande avsevärt högre än för fossildrivna lastbilar. Därför finns Klimatpremien, som är en subvention av miljölastbilar, elektriska arbetsmaskiner och miljöarbetsmaskiner. Premien utgörs av upp till 20 procent av inköpspriset.

Liberalerna föreslår:

- **Subventionera ellastbilar tills det inte behövs mer**

Klimatpremien ska förlängas så att den finns kvar till dess en tredjedel av sålda lastbilar helt saknar förbränningsmotor. Därefter ska klimatpremien trappas ned successivt. När Klimatpremien både förlängs och får sitt slut förutbestämt blir det lättare för företagen att planera sina inköp och minimera sina risker. På så sätt skapas förutsättningar för omställningen till en fossilfri ekonomi.

- **Underlätta användningen av lätta, batteridrivna lastbilar och släpvagnsekipage dragna med elbil**

Höj gränsen för hur tung en "lätt" eldriven lastbil får vara. Med ett vanligt B-körkort får man köra lastbilar med en maxvikt på 3500 kg. En eldriven lastbil med samma kapacitet som en lastbil med förbränningsmotor är betydligt tyngre. För att göra batteridrift till ett attraktivt alternativt för åkerier och andra som kör lätta lastbilar, bör maxvikten för lätta, eldrivna lastbilar höjas till 4250 kg. Det bör även gälla för släpvagnsekipage dragna med elbil.

Elektrifieringen av persontransporter: Framtiden är flexibel och fossilfri

Framtidens mobilitet kommer att rymma kollektivtrafik, privatägda bilar och flexibla mobilitetslösningar. Bilen kommer alltid att ha en viktig roll att spela, men utvecklingen kommer sannolikt att gå mot att allt fler väljer flexibla mobilitetslösningar. Batteridrivna bilar kommer att dominera marknaden. En tiondel av alla registrerade personbilar i Sverige är laddbara, och en klar majoritet av alla bilar som nyregistreras är laddbara. En tredjedel av alla bilar som registrerades 2022 saknade helt förbränningsmotor. Elektrifieringen går framåt med stormsteg, och

Sverige ligger en bra bit före EU-genomsnittet. Prisskillnaden mellan elbilar och fossildrivna bilar minskar, och modellutbudet växer, särskilt ökar antalet modeller med lägre inköpspris. Det är bristen på möjlighet att ladda som är hindret för många bilägare som vill köpa en elbil. Särskilt för den som bor i lägenhet är detta redan en flaskhals som bromsar elektrifieringen.

Därför föreslår Liberalerna:

- **Parkeringsplats - laddplats**

Ställ krav på att 40 procent av alla parkeringsplatser tillhörandes befintliga flerbostadshus ska vara laddplatser senast år 2030. Bostadsrättsföreningar och hyresfastighetsägare ska ha möjlighet att söka stöd från klimatklivet för att finansiera laddinfrastrukturen. Från och med 2030 ska byggnormerna specificera att 50 procent av alla p-platser tillhörandes nybyggda flerbostadshus vara laddplatser.

- **Flexibel mobilitet med marknadsmässig balans**

Alla lägenheter måste inte ha en egen parkeringsplats. Det kan vara nog så attraktivt att ha god tillgång till kollektivtrafik eller flexibla mobilitetslösningar. Tillgången på parkeringsplatser måste vägas mot andra värden. Därför behöver kommuner i större grad beakta tillgång till kollektivtrafik och flexibla mobilitetslösningar utöver bilen vid byggandet av nya bostäder. Detta för att inte tränga undan gröna lungor i våra städer.

Industrins omställning: Sverige ska ha en stark, fossilfri industri

En tredjedel av Sveriges utsläpp kommer från industrin. Klimatomställningen ska genomföras genom att vi byter ut de fossildrivna tekniker som vi använder för att generera resurser i samhället mot klimatneutral teknologi. För att detta ska ske tillräckligt fort

Industriklivet är ett statsstöd till projekt för industrins klimatomställning. Det omfattar projekt för att minska processindustrins utsläpp av växthusgaser, projekt för negativa utsläpp (CCS) och andra strategiskt viktiga insatser inom industrin, till exempel nya tekniska applikationer för batteriteknik och återvinning.

Efter att Sverige nått netto noll utsläpp ska Sverige ha negativa utsläpp, det vill säga att Sverige ska genomföra storskalig koldioxidinfångning som varje år binder mer koldioxid än vad Sverige släpper ut.

Klimatklivet är ett statsstöd som finns jämte industriklivet. Det finns för att subventionera många olika samhällsaktörers investeringar som leder till en konkret minskning av klimatpåverkan. Genom klimatklivet subventioneras bland annat laddinfrastruktur för batteridrivna fordon.

Därför föreslår Liberalerna:

- **Satsa på klimatomställning tills jobbet är klart**

Både Industriklivet och Klimatklivet ska förlängas till år 2050. Sverige ska ha netto noll utsläpp år 2045, och därefter negativa utsläpp. Stödet till de som genomför

omställningen ska vara pålitligt, hela vägen till noll utsläpp, och vidare på den nettonegativa sidan.

- **Prioritera biomassan till omställningen av flyget och plasten**

Stora mängder biomassa används som bränsle i industrin. Den begränsade tillgången på biomassa behöver gå till de tillämpningar där den har högst förädlingsvärde och till tillämpningar som är svåra att elektrifiera eller som kräver fossilfritt kol, till exempel tillverkning av fossilfritt flygbränsle och fossilfri plast. Genom en utbyggnad av kärnkraften ska industrin få tillgång till förutsägbar och storskalig produktion av fossilfri elektricitet och värme. Styrmedlen kring bioenergin behöver utformas så att biomassan styrs dit den gör störst nytta.

Särskilt yttrande av Erik Berg till förmån för arbetsgruppens originaltext under Elektrifiering av persontransporter/Flexibel mobilitet med marknadsmässig balans:

“Alla lägenheter måste inte ha en egen parkeringsplats. Det kan vara nog så attraktivt att ha god tillgång till

kollektivtrafik eller flexibla mobilitetslösningar. Tillgången på parkeringsplatser måste vägas mot andra

värden. Det görs bäst av marknaden. Därför bör kommunernas krav på att parkeringsplatser ska byggas när nya lägenheter byggs avskaffas. Människor ska själva få avgöra om de vill betala för att lägenheten de köper har tillgång till parkering”